

Przed 110 laty rozpoczęto budowę zakładów celulozowo–papierniczych w Malczycach

110 years ago, the construction of pulp and paper plant in Malczyce began

MACIEJ SZYMCZYK

DOI: 10.15199/54.2021.12.2

Zakłady w Malczycach (niem. nazwa Maltsch) są znane w środowisku polskich papierników jako producent masy celulozowej słomowej, sznurka i tulei papierowych. Taki właśnie asortyment opuszczał malczycką wytwórnę po II wojnie światowej. Z okazji przypadającej w bieżącym roku 110. rocznicy rozpoczęcia budowy fabryki warto przypomnieć jej dzieje. Początki zakładu związane były z produkcją masy celulozowej siarczynowej z drewna świerkowego oraz papieru. Wytwórnia masy słomowej powstała w Malczycach dopiero w latach 30. XX stulecia. W tamtym okresie malczyckie zakłady były jedynymi największymi i najnowocześniejszymi na Śląsku producentami masy celulozowej i papieru. W 1945 r., po zajęciu Malczyc przez wojska radzieckie, urządzenia zostały zdemontowane i większość z nich wywieziono do ZSRR. Pozostałe zdemontowano i porzucono. Po przejęciu zrujnowanego zakładu przez polskie władze, zdecydowano o odbudowie celulozowni słomowej, która pracowała do końca 1978 r. Ponadto, po wojnie w Malczycach uruchomiono produkcję sznurka papierowego i tulei papierowych. Działalność tę kontynuowano do 2008 r. Opustoszałe i zrujnowane budynki zachowały się do dziś.

Słowa kluczowe: Malczyce, celulozownia siarczynowa, celulozownia słomowa, papiernia, Armia Radziecka, demontaż i wywóz do ZSRR

The plant in Malczyce (German: Maltsch) is known in the Polish papermakers community as a producer of straw cellulose, twine and paper cores, because such products were made at the Malczyce factory after World War II. On the occasion of the 110th anniversary of the factory this year, it is worth recalling its history. The beginnings of the plant were related to the production of spruce based sulphite cellulose and paper. The straw cellulose factory was established in Malczyce only in the 1930s. At that time, the plant in Malczyce was one of the largest and most modern producers of cellulose and paper in Silesia. In 1945, after Malczyce was occupied by the Soviet army, the machines were dismantled and most of them were taken to the USSR. The rest were devastated and abandoned. After the ruined plant was

taken over by the Polish authorities, it was decided to rebuild the straw pulp mill, which operated until the end of 1978. Moreover, after the war, the production of paper twine and paper cores was launched in Malczyce. This activity was continued until 2008. The deserted and ruined buildings have survived to this day.

Keywords: Malczyce, sulphite pulp mill, straw pulp mill, paper mill, Soviet Army, disassembly and taking the machines to the USSR

Wprowadzenie

Malczyce są niewielką miejscowością leżącą na Nizinie Śląskiej w powiecie średzkim, 40 km na zachód od Wrocławia i 30 km na wschód od Legnicy. Wieś powstała przy ujściu do Odry lewobrzeżnego dopływu Średzka Woda. U schyłku XIX w. wybudowano tu cukrownię (z której miejscowość słynęła ponad 100 lat) oraz port rzeczny. Kilkanaście lat po uruchomieniu cukrowni, w jej pobliżu wzniesiono kombinat celulozowo–papierniczy. Te dwa zakłady przemysłowe współtworzyły krajobraz nadodrzańskiej miejscowości do początków XXI wieku.

Stan badań

W polskiej literaturze przedmiotu można znaleźć sporo informacji o zakładach w Malczycach, przy czym często podawano dane nieścisłe. Jednym z pierwszych autorów, który o nich pisał, był Jerzy Czupiał [12]. Informacje o fabryce pojawiły się w opracowaniu dotyczącym historii zakładów papierniczych w Krapkowicach [20] oraz w redakcyjnym wywiadzie na łamach „Przeгляду Papierniczego” [24]. Notatkę o historii zakładu przedstawił w swym opracowaniu Janusz Gradecki [19]. Zainteresowanie dziejami zakładów wykazał Zbigniew Pilch, red. historycznego